

Een intrieste ervaring

Gebeurtenis: toneelvoorstelling 'Het jaar van de kreeft' door Toneelgroep Amsterdam **Regie:** Luk Perceval **Met:** Maria Kraakman, Gijs Scholten van Aschat **Muziek:** Jeroen van Veen **Decor:** Katrien Brack **Gezien:** 12/4 Stadschouwburg Groningen **Publiek:** 350
★★★★☆

Als ik Kitty Courbois was - op zich een vrij ondenkbare situatie - dan liet ik Luk Percevals bewerking van Hugo Claus' roman *Het jaar van de kreeft* voor Toneelgroep Amsterdam fijn aan me voorbij gaan. Maar de rest van de natie zou er een indrukwekkende theaterbelevens aan hebben.

In 1972 publiceerde Claus zijn boek, dat voor een goed deel was gebaseerd op zijn verhouding met de Nederlandse actrice. Er kwam een film van, met Rutger Hauer en Willeke van Ammelrooy. En nu dus een een voorstelling. Courbois (inderdaad met kreeft als sterrenbeeld) kreeg overigens later opnieuw een kortstondige verhouding met de Belgische topauteur en liet zich na zijn dood slechts in lovende bewoordingen over hem uit.

De naamloze 'zij' in Percevals adaptie (Maria Kraakman) is een wispelturige, onmachtige, instabiele vrouw, zo eentje van aantrekken en afstoten die de 'hij' (Gijs Scholten van Aschat) knettergek maakt. Als Perceval de oorspronkelijke namen Toni en Pierre uit het boek bewust heeft geneutraliseerd om zijn duo model te laten staan voor de verhouding tussen man en vrouw in het algemeen, dan is dat tamelijk verontrustend.

Het toneelbeeld is behangen met mannelijke sekspoppen. Dan weet je alvast, dit komt niet goed. Dat de wortels van het verhaal in de jaren '70 liggen, voel je aan de opgelegde seksuele bevrijding en zie je aan de wijde broekspijpen van pianist Jeroen van Veen die onder zijn vleugel door piepen. Van Veens muziek begeleidt op voortreffelijke wijze als een soundtrack telkens de stemming van het moment. Dat begint al bij de vogelachtige paringsdans, waarmee de acteurs direct aangeven dat dit een uiterst fysieke voorstelling wordt. De vogels keren geregeld terug.

Kraakman bezit het perfecte lichaam om de frêle, kwetsbare zij te spelen. Ze levert (eigenlijk zoals altijd) een acteerprestatie van jewelste, met een geweldig stemgebruik. Ze schiet heen en weer van hunkering naar euforie, tot de diepste diepten van dronkenschap, weg van alle waardigheid, met Scholten van Aschats permanente vertwijfeling daar tegenover. Juist beider lichamelijke inzet maakt de personages kwetsbaar. De choreografie van deze menselijke leegte is optimaal.

Voor wie zich overgeeft aan het verhaal, is het een intrieste, pijnlijke voorstelling, waarvan de eenzaamheid afstraalt. Na verloop van tijd vervlakt even de aandacht - na de zoveelste ontmoeting/afstoting is het wel zo'n beetje klaar - maar het einde met een definitief wegfladderende zij maakt alles weer goed.

ERIC NEDERKOORN